

GLASBENA UMETNOST

5. razred

TEMA: Z glasbo po Dolenjski

UVOD

Danes bomo skupaj odpotovali po Dolenjski – ne z avtobusom ali vlakom, temveč z glasbo.

Na začetku se pogovorimo, kaj že vemo o tej pokrajini.

Omenimo kraje, kot so Novo mesto, Trebnje ali Žužemberk, in se spomnimo značilnosti, po katerih je Dolenjska prepoznavna – valoviti vinogradi, prijazni ljudje, mehka govorica in pesem, ki pogosto govori o ljubezni, domu in naravi.

Nato se na glasbeno pot odpravimo tako, da poslušamo pesem *Pesem o Dolenjski* v izvedbi skupine Dolenjskih 5
(YouTube povezava:

https://www.youtube.com/watch?v=qoCFlqu1X_8)

GLAVNI DEL

V osrednjem delu ure se posvetimo eni izmed dolenjskih ljudskih pesmi – pesmi *Lepa Vida*.

Najprej preberemo njeno besedilo in razložimo težje izraze, kot so »pelnice« (plenice) ali »sinji« (modrikast). Skupaj poskušamo razumeti pomen pesmi: kdo je Lepa Vida, kaj počne, zakaj je žalostna in kaj njena zgodba izraža.

Ugotavljamo, da gre za pesem o hrepenenju, bolečini in lepoti – temo, ki jo poznamo tudi v sodobnih pesmih, le da je tu izražena preprosto, s toplino ljudskega jezika.

Nato se pogovorimo o značilnostih ljudskih pesmi.

Zapišemo, da so ljudske pesmi del ustnega izročila in da se prenašajo iz roda v rod brez znanega avtorja. Njihove melodije so preproste, da si jih lažje zapomnimo, besedila pa pogosto pripovedujejo o vsakdanjem življenju, delu, naravi, ljubezni in domovini.

Omenimo, da se ljudske pesmi med pokrajinami razlikujejo, saj se skozi leta spreminjajo – kot da bi jih vsak kraj oblekel v svoj jezik in ritem.

Sledi poslušanje dveh različnih izvedb pesmi *Lepa Vida* – najprej tradicionalne ljudske različice

<https://www.youtube.com/watch?v=d4qA3Ih6o-s>

in nato sodobne priredbe

<https://www.youtube.com/watch?v=VAXEoik2uQk>

Med poslušanjem primerjamo, kako različni izvajalci doživljajo pesem: kako se razlikujeta tempo, glasbena spremljava, način petja in izraznost.

Skupaj ugotavljamo, da lahko ista pesem zveni povsem drugače, če se ji doda sodoben ritem ali drugačna dinamika, vendar v obeh primerih ohranja svojo čustveno moč in lepoto.

Lepa Vida

(slovenska ljudska pesem, dolenska različica)

Prelepa Vida pelnice prala,
pri kraju morja, na sinji skali.
Oj, mati božja, pomagaj Vida,
sinček mi joka, da bi ga zibala.

Tam mimo pride mornar mladenič,
mornar mladenič, lep kot kraljevič.
»Lepa Vida, pridi z menoj,
pridi z menoj na ladjo mojo.

Na ladji boš gospa bogata,
nosila boš zlato oblačila.
Sinčka ti bom zazibal jaz,
ti boš le pela, pela na glas.«

**Lepa Vida se na ladjo vsede,
začel je veter ladjo zibati.
Oj, mati božja, pomagaj Vida,
sinček mi joka, da bi ga zibala.**

**Ko spoznamo zgodbo in zven pesmi, se posvetimo petju.
Najprej prisluhujemo melodiji prve kitice, nato jo
ponovimo vsi skupaj.**

**Vadimo počasi, po frazah, da ujamemo pravilno melodijo
in dikcijo. Ponavljamo vrstico za vrstico in nato povežemo
celotno kitico.**

**Poskusimo pesem zapeti na različne načine – najprej
nežno, kot uspavanko, nato z več-glasnostjo in občutkom.**

Ugotavljamo, kako glas in izraz spreminjata pomen pesmi.
Po želji dodamo preprosto ritmično spremljavo s
ploskanjem ali igranjem na glasbilo.

Skozi skupno petje začutimo, kako nas pesem poveže –
zveni kot skupen dih in pripoved, ki nas vse združuje.

Ugotovimo, da ljudske pesmi niso le stari spomini, temveč
žive zgodbe, ki jih lahko doživimo in poustvarimo na svoj
način.

ZAKLJUČEK

Ob koncu ure se pogovorimo o tem, kaj smo danes odkrili.
Skupaj povzamemo, da ljudske pesmi iz Dolenjske
izražajo domačnost, preprostost in ljubezen do kraja.
Govorijo o ljudeh, naravi in življenju, kot ga občuti vsak
človek.

Razmislimo, zakaj je pomembno, da poznamo pesmi naših
prednikov – ker nas učijo poslušati, spoštovati in ohranjati
glasbo, ki pripoveduje zgodbo našega naroda.

Učenci povedo, katera izvedba jim je bila bolj všeč in
zakaj, nato pa še enkrat skupaj zapojemo pesem *Lepa Vida*
in s tem simbolično zaključimo naše glasbeno potovanje po
Dolenjski.

DOMAČA NALOGA

Za domače delo si zadamo nalogo, da poiščemo eno ljudsko pesem iz svojega kraja, jo zapišemo ali poiščemo njen posnetek.

Naslednjič bomo svoje najdbe delili in tako nadaljevali potovanje po slovenskih pokrajinah skozi pesem.

